

Transcriptie van interview met de heer A. (Alfred) Dernison op 19-12-2016

Korte inhoudsopgave interview:

Op- name

- 00.00 Geboortehuis en winkel waar men emaille plaatjes/platen kon bestellen en stempels
- 06.39 Stadhuis Leiden
- 08.25 Wederom over de winkel, waar een productiebedrijf aan gekoppeld is.
- 16.43 Het bedrijf in de oorlog, m.n. met betrekking tot de stempels
- 20.50 Lagere-schooltijd, korte middelbareschooltijd (HBS) en het latere Staatsexamen (HBS)
- 31.46 Studietijd: sociologie in Leiden
 - 38.00 In het bijzonder en het vraagstuk wat te doen met bewoners van saneringswijken: collectief elders onderbrengen of juist spreiden?
 - 50.11 Het onderzoek onder Leidse textielarbeid(st)ers
- 61.75 Leidse jeugdactie
- 69.94 Kennismaking met vrouw – vakanties jeugdafdeling Petruskerk in Frankrijk
- 75.85 Werkzaamheden echtgenote
- 79.04 Afstuderen
- 82.49 Werk bij de Rijksplanologische dienst
- 84.00 Koopwoning
- 87.63 Gezin
- 95.09 Computerisering
- 99.88 Katholieke geloof
- 103.67 Hobbies
- 105.98 Vaderrol: kinderen

R. Mag ik vragen wanneer u geboren bent?

R Op 1 april 1935

I1 Dan best u al best op leeftijd

R Nou ja, ik ben 81. Ik heb een afdruk van een foto van mijn geboortehuis, zal ik die pakken?

I1enI2 Ja

R Ik heb hem van een dia gemaakt maar daar ben ik niet zo'n held in. Het is op de hoek van de Hooigracht en de Nieuwstraat, tegenover de Nieuwstraat. Tegenwoordig staat daar een hypermoderne flat met een broeikas op het dak. Of all places

Vanaf het Levendaal ga je richting Haarlemmerstraat, en dan passeer je eerst de brug van de Nieuwe Rijn. En als je dan de brug over bent, laten we zeggen een meter of 50, en dan aan de rechterkant, daar staat, laten we zeggen een modern flatgebouw, daar zitten volgens mij studenten in, en op die plaats stond dit huis.

I1 Dus u bent van het hoekhuis.

R Twee huizen waren dat bij elkaar.

I1 Aha, u komt uit een familie van emaille naamplaatjes?

R Ja

I1 Dat gebeurde veel in die tijd, alles ging op emaille, huisnummers...

R Huisnummers... straatborden, reclameborden en, hoe heet het, brandkraanborden. Tegenwoordig zijn die van plastic. Een plaatje tegen de gevel zodat je kon zien waar de brandkraan was. Voor als de boel onder de sneeuw ligt...

(Nu praat even iedereen door elkaar.)

R Het was de zaak van mijn vader. Hij leverde ook stempels en ... eh... neonletters.

I1 Toen al?

R Dat, dat, dat bestond al voor ik op de wereld kwam.

I1 Dat wist ik niet. Zo. U kwam dus uit een ondernemersfamilie?

R Nou ja, middenstandsfamilie.

I1 En had uw vader dat bedrijf alleen?

R Ja

I1 En hoeveel man werkten daar?\

R Dat was wisselend, soms had ie vijf, zes man personeel.

I1 En toen is het met de komst van de kunststof...

R Ja, na de oorlog kwam er toch een enorme structuurverandering geweest. Het ging slechter, hij had een slechtere gezondheid, hij begon dement te worden.

I1 Oh?

R Ja, zo is dat toch een beetje naar z'n eind toe gesukkeld. Ik heb.... samen met mijn zusje hebben we, nou ja, zoveel mogelijk nog de zaak voortgezet want het probleem was toen, als de zaak ophoudt heb je ook geen inkomen meer.

I1 Dat snap ik.

R Dus... wij hebben zoveel mogelijk, daarnaast, de zaak proberen draaiende te houden. En toen eh.... in 65, is de Hooigracht verbreed, dat stuk, en dus de panden die ernaast stonden zijn afgebroken, de winkel moest weg en d'r is een kleine vergoeding van de gemeente voor gekomen.

I1 O, u werd niet fatsoenlijk uitgekocht?\

R Nee, dat vonden ze de moeite niet waard.

R Nou ja toen... in het algemeen is het zo dat als je last hebt van overheidsmaatregelen, dat je d'r niet vet van wordt.

I1 en 2 Ja

R Het was een huurpand dus dat maakt dat je positie toch al niet zo...

I1 en 2 Oh ja.

R Ja dan had je een zwakke positie en uiteindelijk kwam je terecht bij de gemeentelijke woningstichting en dan je helemaal weinig recht op schadevergoeding.

I1 Ja, ja

I2 Maar het was wel een werkpand.

R Ja. Beneden zat er bedrijfsruimte in en we hadden ook woonruimte.

I1 Van wie was dat pand dan eigenlijk?

R Dat was oorspronkelijk van Splinter...

I1 Dat was een vastgoedbezitter?

R Nee, dat was een aannemer. Meneer Splinter, die was ooit... dat was voor de oorlog, dat was onze buurman, die was ooit wethouder in Leiden. Hij is diegene die verantwoordelijk is geweest voor de bouw van het stadhuis.

I1 Okay

R Dat nemen velen hem nog kwalijk. Want dat stadhuis, daar is een prijsvraag voor geweest en die gewonnen door.... hoe heet ie ook alweer.... de architect hier van de Petruskerk.....

I1 Daar komen wel nog wel op. (I1: Navorsing leert dat dit A.J. Kropholler was. De kerk was de opvolger van de St. Petruskerk aan de Langebrug, die in 1933 afbrandde.)

R Daar komen we nog wel op. Eneh... Blaauw (I1 Cornelis Blaauw) had ook een voorstel ingediend dat helemaal niet aan de specificaties voldeed. Splinter heeft toen gedacht, ze kunnen me wat, ik laat het ontwerp van Blaauw uitvoeren en de rest kan m'n rug op. We hebben dus nu een stadhuis...

I2 Dat is het huidige stadhuis?

R Ja het huidige stadhuis. Dat is toen... Hij is overleden en zijn zoon, één zoon, heeft dus de zaken overgenomen.

I1 Mag ik nog even terugkomen op toen uw vader overleed. Hoeveel kinderen waren er bij u?

R Twee.

I1 U en uw zusje.... En uw moeder leefde nog?

R Nee, nee, mijn moeder, die is overleden... in 1983.

I1 Maar die leefde nog wel toen uw vader overleed...

R Ja

I1 Dat was eigenlijk mijn vraag. En hielp die ook in het bedrijf?

R Ja

I1 En wat deed ze daar?

R Ze... Helpen in de winkel. Zij was eigenlijk degene die de winkel voornamelijk beheerde.

I1 Die winkel, verkocht u daar ook kant en klare producten of was het een winkel waar mensen hun bestellingen kwamen opgeven, of allebei.

R Die plaatjes, en die bordjes op de deur en zo, die bestelden we. Dan gaf je op wat daarop moest staan, welk lettertype. Dat haalde je dan na... pakweg vijf dagen haalde je dat op.

I2 En werd dat ook in het bedrijf aan huis gemaakt?

R Nee, nee, nee dat werd besteld.

I2 Dat besteedde je uit.

I1 Aha...

R Ja, dat besteedden we uit. Voor die platen... voor de emaille bordjes had je meerdere fabrieken in Nederland, D'r was een hele grote, Langcat, in Bussum.

I2 En daar kon je dat uit besteden?

R Ja daar bestelden we dat. Ik heb pas op internet zitten kijken en

I2 Dat volgt u nog wel?

R Nou ja, toevallig... Ik dacht... toch even googlen. Het bleek... op een gegeven moment is ie van Bussum naar Lelystad verdwenen en daar kennelijk volgehouden, want een van de dingen die ze ook maakten, waren dus, zijn dus die ANWB-borden, vooral die borden die op die fortalen hangen en die zijn... nou ja, weet ik 't... zo'n drie meter lang. Die leverden zij dus ook. Ik weet niet waar de ANWB ze momenteel vandaan haalt...

Willen jullie trouwens wat drinken... koffie maar daar heb ik geen koffiemelk bij, wel suiker of zoetstof...

Opnamedeel 2, 30.46 min.

(...)

I1 Hoe oud was u toen uw vader overleed?

R Ik was precies 30

I1 Ik neem aan dat u inmiddels een opleiding had gevolgd. Betekende dat dat uw moeder voornamelijk het dagelijkse werk deed?

R Ja, mijn zusje en ik vielen dus voor een deel in. We hielpen in de winkel als dat nodig was, en zorgden voor de bestellingen.

I2 Bent u al van jongs af aan bij de winkel betrokken geweest?

R Ja.

I2 Ging dat automatisch?

R Dat is middenstandseigen, denk ik.

I1 Je groeit ermee op.

I2 Hij was alle dagen geopend?

R Ja

I1 Ook op zondag?

R Nee, nee

I1 Van maandag tot en met vrijdag

R Ook op zaterdag. Het wisselde nog wel eens wanneer het dicht moest want in die tijd, tenminste vóór 65, was men erg kritisch. Als het om 5 uur sluitingstijd was, dat je dan niet om 5 over 5 nog een klant stond te helpen want dan maakte de politie proces verbaal op als ze langs kwamen, dat...

I2 Kreeg je dan een boete?

R Ja, daar kreeg je een boete voor. En dat waren echt boetes die in de honderden liepen.

I1 Zó!

R Ik weet wel... We hadden een keer op zaterdagavond... hadden we visite en we hadden eigenlijk niks in huis. Wij... eh... Mijn vader bestelde nog wel eens wat bij Boom in de Kraaijerstraat. Nu is het een gewoon woonhuis maar toen zat daar een winkelpand, Kraaijerstraat hoek Nieuwstraat (I1: moet zijn: Nieuwe Rijn), en mijn vader zei 'ik loop effe langs' en hij komt de winkel uit en daar stond een agent en die... 'Zo, hebt u nog boodschappen gedaan?' En die fles kwam tevoorschijn en ik geloof dat Boom tegen de duizend boete gehad heeft. Ja, dat ging fors hoor.

I1 Zo hé. Dat zou voor nu zelfs nog heel veel zijn. Hoe kwam dat toch?

R Er waren... men was met de handhaving niet voorzichtig...

I1 Dat blijkt wel. Was het een goede nering die uw vader had?

R Nee, uiteindelijk is het ook failliet gegaan.

I1 Maar daarvoor kan het toch een tijd goed gegaan zijn?

R Laten we zeggen: redelijk. Met wat ups en downs.

I1 Ja, je had de oorlog nog, natuurlijk.

R Die leidde tot een wat merkwaardige geschiedenis. Ja want op gegeven moment... De Duitsers hadden nogal wat stempels nodig. Die leverden wij. In eerste instantie voelde mijn vader er niets voor om aan de Duitsers te leveren, maar ja... er stond meteen al wat druk achter. En toen kwam de kapelaan van de Petruskerk, die is later nog pastoor geworden in Noordwijk meen ik, en die zei: je moet dat aannemen maar dan lever je alles dubbel. Het doet er niet toe wat het is. Nou ja, goed. Er is een enorme hoeveelheid stempels in de loop van de tijd besteld. Vooral stempels die op een of andere Ausweis moesten, die wisselde men best vaak om vervalsingen te voorkomen maar waar ze niet aan gedacht hadden was dat die dubbel gemaakt werden. Ik heb er eigenlijk van mijn vader nooit wat van gehoord, ik heb wel gemerkt dat er vrij veel Duitsers langs geweest zijn die stempels op moesten komen halen en ik heb ook wel eens wat stempels weg moeten brengen van mijn vader naar de Ortskommendatur, die zaten op het Rapenburg waar later restaurant De Doelen was, dat is nu ook alweer wat anders. En de stempels die dubbel waren, werden door iemand van de ondergrondse opgehaald. Er is een hele organisatie in Nederland geweest en in 1995 heeft de toenmalige procuratiehouder van de stempelfabriek in Amsterdam, op de Oudezijds-Voorburgwal, heeft daar toen een enorm artikel in het bevrijdingsnummer van de Volkskrant gepubliceerd en dat was de eerste keer dat ik daar ook beter zicht op kreeg.

I1 En daar werd uw vader ook in genoemd?

R Nee dat niet, hij vertelde gewoon hoe dat ging en dat ze contacten hadden maar die werden niet met name genoemd.

I1 Okay. Die Duitsers, rekenden die wel gewoon af?

R Ja, dat werd keurig betaald. Voor zover ik weet.

I1 Ik hoor altijd dat je je fiets gewoon moest afgeven...

R Dat klopt, maar als je een bestelling plaatst, kun je die niet al vooraf in beslag nemen. Het schijnt dat de Duitsers ook allerlei andere zaken keurig betaalden; de Jodentransporten hebben ze ook betaald. Daar is dan wel het verhaal bij: waar kwam dat geld dan vandaag? Nou dat hadden ze eerst in Nederland gevorderd.

I1 Als ik goed reken was u nog maar 5 toen de oorlog uitbrak... Tussen je 5e en je 10de ga je normaliter naar school, hoe ging dat met u?

R Gewoon...

I1 De hele oorlog...?

R Ja, pas in 1944 begon het wat moeilijk te worden.

I1 Ik heb wel eens gehoord dat er op een gegeven moment geen verwarming meer was...

R Ja maar dat loste men als volgt op. Ik zat op het Rapenburg op school, tegenover het Academiegebouw, nr. 48, dat is een gebouw met een trap ervoor, er zit nu een restaurant in, geloof ik, dat is een van de oude panden op het Rapenburg. En wij werden in de nadagen van 44, toen zijn we naar... eh... Herensingel gegaan, daar zit het schoolcomplex, tegen het eind van de Herensingel, en daar kregen we dan een halve dag les. Of je begon om 9 uur tot 12, of van 2 tot...

I1 Dus u heeft niet zo heel veel gemist.

R Ik geloof het niet, laten we zeggen, alleen eind maart, begin april werd het een beetje een rommeltje. Laten we zeggen, na de Bevrijdingsdag, ik denk dat... ik denk dat... ik weet het niet meer precies maar ik denk dat eind mei, begin juni de boel alweer normaal draaiend was.

I1 Kon u goed leren?

R Ik ben de lagere school met... zonder problemen doorgekomen. En ben daarna naar de HBS gegaan.

I1 Maar daar ging je toch alleen naartoe als je wat beter was?

R Ik weet niet, ik heb op het Bona gezeten. Het toelatingsexamen, nou dat... dat... was ruim voldoende. Maar toen ik op de HBS zat, toen vonden ze dat ik niet leren kon. Nadat ik al een keer was blijven zitten, ben ik van school gegaan, werd ik van school geschopt.

I1 O? Maar hoe kwam dat dan, haalde u toen niet zulke goeie punten meer?

R Ik kreeg wat slechte cijfers. Voor Duits en ...eh... wiskunde, dat was ...eh... aan de slechte kant. Toen heb ik me een poosje druk gemaakt voor de winkel van mijn vader en toen hoorde ik op een gegeven moment dat je ook staatsexamen kon doen. Ik heb wat boeken doorgenomen en dacht 'nee hebben we, ja kan je krijgen'.

(Later, bij het doornemen van de tekst heeft I1 nog gevraagd waarom Dernison na het debacle op de HBS helemaal niet meer naar school ging. Waarom niet naar een ander schooltype, bijvoorbeeld de

Mulo of de ambachtsschool? Dernison voert als redenen het helpen in de winkel aan, maar ook dat hij gewoon geen zin meer had in school.)

I1 Maar hoe zat dat dan, u kwam van de lagere school en u bleef meteen in de eerste klas al zitten en kon u toen al staatsexamen doen?

R Nee, dat was pas veel later. Daar kon je je gewoon voor inschrijven. Je moest geloof ik zestig gulden betalen en je gegevens opgeven en dan kreeg je een uitnodiging om examen te komen doen. Dat examen dat duurde... alles bij elkaar duurde dat twee weken. En dat werd in Den Haag... het schriftelijk werd afgenomen in de dierentuin.

I1 Blijdorp...

R Waar tegenwoordig het Provinciehuis staat... de dieren waren al lang verdwenen maar er was nog een vrij barokke zaal en daar, weet ik het, moest je met een paar honderd man schriftelijk doen. En dat heb ik gedaan.

I2 En de voorbereiding was dat u zelf alle stof moest doornemen.

R Ja, zelf de stof doornemen, er schoolboeken bijgehaald, en voor de talen moest je nogal wat boeken gelezen hebben, 30 Nederlands en 3 keer 5 voor de talen. En een maand daarna kreeg je dus het mondeling. (I1...korte frase niet verstaanbaar) Daar was je ook bijna een week mee bezig. Dat was in het gebouw van het Vrijzinnig Christelijk Lyceum in Den Haag. Waar dat zat weet ik niet meer maar dat is wat ik me ervan herinner. Pas hoorde ik op TV West dat dat gebouw gesloopt gaat worden en dat er ergens in Den Haag een nieuw gebouw komt.

I1 Ik zei straks 'Blijdorp' maar dat is natuurlijk in Rotterdam. Hoe oud was u dan, hoeveel tijd zat er dan tussen dat u van school ging en dat examen?

R In '57 heb ik dat examen gedaan.

I1 En in welk jaar werd u van school verwijderd?

R In '50 of zo...

I1 Ik vind het wel een mooi verhaal...

I2 Het is ook heel knap zoals u dat hebt gedaan.

I1 En ook wiskunde en Duits heeft u toen gehaald?

R Duits was een beetje moeilijk want ik had...

I1 Terwijl u toch veel had kunnen oefenen... (I1. Bedoeld als grapje, refererend aan de oorlog en het feit dat er regelmatig Duitsers in de winkel van zijn vader kwamen.)

R Ik had dus Faust op mijn lijst staan en die examiner, die zei 'Wat hebt u gelezen, Faust 1 of Faust 2?' En toen zei ik: is er wel een Faust 2?

(We lachen)

R Zegt iets in het Frans.. Weet u dat er in Frankrijk treinen zijn die op luchtbanden rijden? Daar hebben we een tijdje over zitten lullen, en toen leverde dat uiteindelijk toch een 8 op, dus...

Zegt iets wat niet te verstaan is

I1 Maar u moet er toch enorm veel tijd in gestoken hebben...

R Nou, dat viel wel mee, uiteindelijk. Zo af en toe keek ik die dingen eens door, en vooral met wiskunde, al die afleidingen en toelichtingen waar ik eerder de zenuwen van kreeg... Toen ik die allemaal eens op mijn gemak gelezen had.... en dan keek ik nog eens, hoe zat dat allemaal ook al weer.

I2 En heeft u daar hulp bij gehad?

R Nee

I2 Helemaal zelf?

R Nou ja, iets... Niet veel.

I1 Heeft u er wel eens aan teruggedacht, toen u begon... U bent toen blijven zitten. Wat is daar gebeurd? Dat u dat later allemaal op eigen kracht kon doen? Wat is daar mis gegaan op die school?

R Nou, het was ook in die tijd dat mijn vader ziek werd. We hebben een faillissement gehad en dergelijke. Ja, dat was... Uiteindelijk is ie nog een tijd opgenomen geweest in Endegeest. Het was een andere tijd, hé...

I1 Dat wou ik nog vragen... Toen uw vader was overleden, waar moest uw moeder toen van leven?

R Mijn vader had AOW gekregen dat was net...

I1 O ja.

R En als weduwe kreeg je weduwenpensioen. Voor de rest heb ik... Wat ik verdiende was niet zo gek veel, maar goed. Ik heb, en mijn zusje ook, dus we hebben mijn moeder wat bijgespijkerd.

I1 Wanneer was dat dan, toen u nog in de winkel werkte?

R Nee, later

I1 Wat bent u dan gaan doen nadat u staatsexamen had gedaan?

R Ik dacht, weet je wat, ik ga studeren. Dus ik moest, met dat diploma, dan moest je dus... dan kon je je inschrijven, dat kostte 210 gulden. Die had ik net bij elkaar gespaard, dus toen ben ik gaan studeren. Ik heb sociologie gedaan.

I1 Hier in Leiden?

R Ja

I1 Ja, dat kon toen nog, dat is later afgeschaft.

R Nou goed, ik heb dus, aan het eind van het eerste jaar, moest je, moest je propedeuse doen. Aan het einde van het eerste, begin tweede jaar, toen heb ik propedeuse gedaan en daar ben ik met een aardige judicia doorgekomen. En het jaar daarop, toen werd me gevraagd of ik assistent wilde worden. Toen ben ik student-assistent geworden, assistent van Hans Goddijn. En die gaf geschiedenis van de sociologische theorie. Eneh...eh... toen... We hadden nogal wat werkstudenten en...

I1 Wat was het verschil tussen een student-assistent en een werkstudent?

R Een werkstudent is student die heeft er een baantje bij, ergens, weet ik het, en een student-assistent is een student die voor een aantal uren een baantje bij de universiteit heeft.

I1 Jaaaa, nou snap ik het. Beetje domme vraag...

R Nou nee, waarom? En, nou ja, goed... Dus een aantal jaren heb ik het college van Goddijn doorgegeven aan de werkstudenten maar ik heb daar een beetje een eigen variant van gemaakt. Nou ja, laten we zeggen, dat we de auteurs zelf zijn gaan bekijken en daar passages van zijn gaan lezen. Bijvoorbeeld van Thomas en Znaniecki, de studie The Polish present. Dat was in de jaren twintig en zij hebben het acculturatieproces van Polen in de Verenigde Staten bestudeerd. Daar zit een heel interessant methodological note voorin en die hebben we met z'n allen uitgevist, hoe die dat gedaan had. Ik geloof dat ik het drie jaar heb gedaan, en daarna ben ik van eigenaar verwisseld, en toen werd ik assistent van Thoenes, die is later hoogleraar in Utrecht geworden.

I1 En toen bent u uit Leiden vertrokken?

R Nee, ik ben gebleven.

I1 Was het beurzenstelsel er toen al?

R Ja zeker, vanaf het tweede jaar kreeg ik 1100 gulden per jaar. Ik woonde thuis dus ik kreeg niet zoveel.

I1 Jaja. En was u nog lid van een vereniging?

R Ja, ik ben lid van Augustinus geweest.

I1 Aha. En hebt daar veel plezier aan beleefd of was u niet zo fanatiek?\

R Niet zo fanatiek, nee. Ja... Het werd toen een voor Leiden interessante periode want Thonis had bedacht... Hij had medewerkers overgehaald om wat onderzoek te doen ten behoeve van de stad Leiden. En een van de eerste was... Hij had toen theoretische noties over het begrip proletariaat en hij had het idee dat je dat aan de hand van de Leidse situatie aardig zou kunnen bestuderen.

I1 Wat toen waarschijnlijk ook nog zo was...

R We hebben toen het leeronderzoek daarop ingezet. Het eerste jaar hebben we dus de Leidse textiel onderzocht, die toen in zijn nadagen was, en het tweede jaar hebben we, als tegenhanger daarvan, de ambulante handel genomen, dus de marktkooplui, en het derde jaar, dat was een onderwerp dat had ik zo'n beetje zelf verzonnen, en met succes verkocht, en dat was de opvang van saneringsgevallen.

I1 Wat waren saneringsgevallen?

R Laten we zeggen... We begonnen toen met de sanering van de oude verwaarloosde wijken..

I1 O ja...

R ... en de vraag was, waar moeten we heen met die lui. Zet je die... De gemeente was er erg voor om ze geconcentreerd in een nieuwe wijk neer te zetten... Ze begonnen net daar aan de Willem de Zwijgerlaan te bouwen dus het idee was, we zetten de Waardgracht over naar de Willem de Zwijgerlaan. Maar ik dacht, ook vanwege het onderzoek dat daarvoor was, dat dat niet altijd even handig was want er was een emancipatieproces op gang gekomen, zou je kunnen zeggen, en als je ze daar geconcentreerd neerzette, en daar een beetje zware begeleiding bij, dat betekende dat de emancipatie een heel stukje moeilijker werd. En soms werd dat... je zag dat heel duidelijk... In die tijd zijn we ook wel eens hier en daar wezen kijken. Waar we geweest zijn was in Haarlem, de Thorbeckebuurt. Ik weet niet of die kent, als je dus met de trein van Leiden naar Amsterdam reist, dan kijk je links uit over het Spaarne, en dan staat zie je zo'n (I1. Niet verstaanbaar. Hier wordt bedoeld een metalen plaat voorstellende het dikke Drostemannetje) van Droste, daar zat zo'n mannetje op het dak en... Kort na de oorlog was daar een buurt voor de opvang van sanering, de Thorbeckebuurt, en die had een vrij slechte naam. Kort na de oorlog was dat een project van maatschappelijk werk, het ministerie Van Maatschappelijk Werk voor GWW, wat ze dan noemden een Gezins- en Wijkwerkproject en daar werd dus een zwaar stuk maatschappelijke begeleiding bijgezet. Dat werkte niet altijd eh...eh... De toenmalige directrice vertelde vol trots, daar werden anderen wat kritisch over... Er woonde iemand in die wijk maar die viel niet onder het toezicht van de wijkbegeleiding. Goed. En die werkte in een of andere machinefabriek in Haarlem. Maar dat beviel niet, dus die ging solliciteren in Amsterdam. Die had dus duidelijk kwaliteiten en werd dus aangenomen. Maar die personeelschef dacht 'Thorbeckebuurt'??? Er schoten hem wat namen te binnen in het Haarlemse en die belde op. Nou zus en me zo. Iemand heeft gesolliciteerd... Wie dan? Enfin, de geheimhouding gaat meestal niet zo heel ver... Wat, wie die hier weg, dat vinden we nou niet verantwoord. Om een heel verhaal kort te maken... uiteindelijk is de sollicitatie afgewezen, hij heeft dus geen baan in Amsterdam gekregen. De toenmalige directrice, later is ze nog burgemeester van Culemborg geworden, die was er nog trots op ook, op wat ze gedaan had.

Opnamedeel 3, 61,08 min

I1 Het ging dus om de verheffing van de arbeider...

R De saneringen betroffen de Waardgracht, Oranjestraat en aanpalende straatjes.

I1 Hebben we het dan over de jaren zeventig?

R Nee, dit was jaren zestig. Een tijd terug kreeg ik een nieuwe collega en die was in Leiden... hoe noem je dat... woninginspectrice geweest in haar jonge jaren. Dat kwam zo ter sprake en toen hadden we het over het Sociologisch Instituut en ze zei: toen was er een of andere idioot, die had het helemaal voor elkaar, en die zei dat er níét geconcentreerd moest worden. (Gniffelt) Haha, die idioot, die idioot ziet hier, haha.

I1 Waar ontmoette u die vrouw?

R Op mijn werk, dat was voor mijn pensioen.

Ik heb dus meegedaan aan dat onderzoek onder de Leidse textielarbeiders. We hadden dat verdeeld, we waren dus met meerdere assistenten, die waren erbij gekomen. Ik heb het hele traject doorlopen maar zij zijn bij deelonderzoek betrokken geweest, bijv. Yvonne van Baarle, die hier directrice Culturele zaken geweest is. Die is, nadat ze afgestudeerd was, vandaar ook dat ze hier bij Culturele zaken zat, naar de Raad van de Kunst of hoe dat ook heten mag gegaan, als secretaris.

I2 Dit was tijdens uw studie, en toen u afgestudeerd was, toen heeft u een baan gekregen...

R Ja, toen ben ik naar het ministerie van Volkshuisvesting in Den Haag gegaan.

I1 Ik wilde nog vragen: wat is het uiteindelijk geworden, is het concentratie of spreiding geworden?

R Zoals het in de praktijk gaat.... op basis van wat er aan huisvesting beschikbaar was. Ze waren al begonnen de Waardgracht te ontruimen telkens als er een gaatje was, want anders krijg je zo'n wijk niet leeg. Als je die tegen de vlakte wilt hebben moet je als je een gaatje hebt meteen uitplaatsen. U wilt graag een nieuw huis hebben.... Zo gaat dat dan. Het grootste gedeelte is uiteindelijk gespreid terecht gekomen en dat was... Wat ook gebeurde, ze moesten nogal veel woningen die ze eigenlijk voor de sanering wilden gebruiken gebruiken voor opvang vaneh... Het rijk heeft voor allerlei mensen die in rijksdienst zijn, en dat zijn niet alleen onderwijzers maar ook, weet ik het, mensen die kantonnier zijn bij de provincie of bij Rijkswaterstaat.

I1 Kantonnier?

R Ja, zo iemand die op de rijksweg kijkt ofeh... de bordjes er zijn en de rommel oprapt. Dat noemden ze kantonnier maar of ze dat nou nog zo noemen, dat weet ik niet. Daar heb ik niet zoveel contact meer mee.

Het grootste gedeelte is toch in Zuidwest terecht gekomen in... eh... de muziekbuurt.

I1 Dat zijn heel kleine flatjes daar.

R Ja, daarom. Zonder lift en gestapeld. Zo ging het.

I1 Was dat nou op basis van de bevindingen, of omdat het liep zoals het liep?

R Het liep zoals het liep. De directie van de gemeentelijke woningstichting had daar bepaalde ideeën over maar het leven is sterker dan de leer.

I1 en 2 Ja.

R En als je de hete adem van de wethouder in je nek voelt die zegt 'ik wil dat leeg hebben', dan moet je er wat aan doen. En.... als je het sterk planmatig gaat doen, dan gaat het minder vlot dan...

Een tweede ding dat misschien ook interessant was.... we hebben dat onderzoek gedaan naar die textielarbeiders. Ik ben op allerlei manieren bij de voorbereiding betrokken geweest dus ook adressen binnenhalen en voorlichting. Ik heb nog een paar dagen een opleiding gehad tot spinner en wever, dat was lachen.

I1 Zodat u een beetje wist waar ze het over hadden?

R Jaaaa. We gingen daar dus praten en vragen of ze interesse hadden en dan praten we wat en zo. Het was voor mij niet bekend dus zeiden ze 'moet je eens luisteren, als je nou gaat onderzoeken hoe het met die mensen zit, dan moet je het zelf ook een beetje kunnen dus kom maar een dagje langs dan zullen we je opleiden tot voorspinner en wever (lacht).

I2 Waar zat die fabriek toen?

R Op de Hogewoerd/Levendaal.

I2 De wolfabriek?

R Hoe heet het nu, de Dekamarkt.

I1 Waar die woningen boven zitten?

R Ja.

I2 En kreeg u het onder de knie?

R Nou, dat durf ik niet helemaal te zeggen want een jaar of wat terug, in het Textielmuseum in Tilburg, daar stonden nog wat van dat soort machines... een deel daarvan is al een stuk moderner dan wat ze op de Hogewoerd hadden (gniffelt) en toen stond ik daar met een van die suppoosten te praten en toen concludeerden we dat ik er niet veel van gebakken had.

In mijn herinnering... wat we dus gedaan hebben... ik... we hadden vier assistenten dus we hebben de zaak verdeeld. Ik geloof dat Yvonne van Baarle de meisjes nam en ik heb de oudere vrouwen onder mijn hoede gehad. Dat was ook wat je kunt noemen het meest proletarisch. Het traditionele aan de textiel gebonden (I1. Niet verstaanbaar: Leidenaren?) was uitstervend maar wat dus het meest was blijven hangen, dat waren de oudere vrouwen. Dat waren dus vrouwen die, zo heette dat toen nog niet, als tiener op die fabriek begonnen waren. Velen zijn ...eh... niet eens getrouwd geweest maar ook dat hun huwelijk mislukt was of dat ze weduwe geworden waren en die toch weer wat moesten en daar naartoe gegaan zijn. En dat was dan, ik zou haast zeggen, het meest zielige. Het tegengestelde waren eigenlijk die jonge meiden die... nou ja, als ze van school gingen dan moesten ze een baantje hebben. Dan was... dan was een van de mogelijkheden de textielfabriek. En dan waren er typische meisjesvakken, bijvoorbeeld nopster. Dat wil zeggen, als een lap geweven is, als een weefster klaar is, dan zitten er altijd nog wel kleine foutjes in en dan wordt dan gecontroleerd en dan moeten ze de weeffoutjes eruit halen.

I2 En dat was echt een vrouwenberoep?

R Ja

I2 Dus die hele fabriek....

R Nee, nee vooral het hele spingebeuren... dat wil zeggen, op de Hogewoerd werkten nauwelijks meisjes, vrouwen. Het was ook wel vies hoor, vooral dat voorspinnen en dat kammen, dat is typisch mannenwerk.

I1 Dat was zwaar werk?

R Nou, er zijn zwaardere banen maar het was vies. Die wol zit in van die boxen en zo'n box, als ik me goed herinner, was ongeveer even groot als deze kamer en die staat vol met huiden. En dan begint het proces om daar een nette draad van te maken. Het eerste wat ze doen is het voorspinnen en dan gaat ie de machine in en die begint dat dus te kammen en probeert dat wat in elkaar te draaien en in eerste instantie komt er dan wat ze dan noemen een vrij dikke draad, dat noemen ze lont, en gaandeweg...

I! Wat was de onderzoeksvraag met betrekking tot die vrouwen. Wat moest u met die oude vrouwen?

R: De onderzoeksvraag was: er was een theorie over het ontstaan van het proletariaat en vanuit de marxistische theorie kon je veronderstellen dat dat zou leiden tot de vooravond van de opstand en daartegenover stond de theorie van prof. dr. J. Verdoorn die zei welnee we hebben een grote arbeidersemancipatie gezien en wat we het proletariaat noemen dat is eigenlijk de achterhoede dat zijn de zielenpieten degenen die niet slim genoeg waren en wat we eigenlijk dus zien is dat Verdoorn dus meer gelijk had dan Thoenes en voor mij was vooral interessant om een beeld van binnenuit te krijgen van die textiel. De textiel in Leiden is op een aantal manieren doodgelopen. De eerste was dat de gemeente ervanaf wilde en ze gaven geen nieuwe kansen. Zowel Krans als van Wijk als Zaalberg hadden het verzoek om nieuwe bedrijfsterreinen te kopen. De gemeente stond niet toe dat er nieuwe fabrieken voor textiel gebouwd werden.

In het latere gesprek is het volgende toegevoegd: de onderzoeksvraag: er was een theorie dat er een proletarische subcultuur zou ontstaan. Kenmerken van deze subcultuur: het afwijzen van een burgerlijke cultuur, wantrouwen t.g.o. de overheid en leidinggevendenden, korte termijn denkstijl, het ontstaan van een open samenleving in een gesloten buurt.

I1 dat is echt killing voor de werkgelegenheid.

R ja maar daar hadden ze ook wel argumenten voor, ze wilden kwalitatief betere werkgelegenheid binnenhalen. In plaats van de textiel was hun eerste grote kans de Royal Bee Schrijfmachine fabriek.

I1 Ik dacht dat het belangrijkste de concurrentie was.

R Ze konden niet op tegen de opkomende jonge landen en ze konden er helemaal niet tegenop omdat wat hier stond al heel sterk verouderd was. Ik moet zeggen Tilburg en zelfs ook Twente was veel moderner.

I1 volgens mij is een van de weinigen die landelijk heeft overleefd Ten Cate.

R ja daar zit ik net aan te denken, het is toch mooi dat er nog één is.

I1 die zijn in de zeilen gegaan en het onroerend goed.

I2 is er nu nog iets in Twente.

R Ten Cate zit geloof ik nu ook half in Turkije. Maar goed in ieder geval hebben we nog steeds een Twentse Textielfabriek.

I1 maar goed we dwalen een beetje af.

R tegelijkertijd was Thoenes toen bezig met de Leidse jeugdactie. Het gaat om het ontstaan van het Spoorthe. Er waren 7 verschillende clubhuizen in Leiden, zoals het Voortshuis, en op een gegeven

moment was er een soort bemiddeling orgaan tussen gemeente en verschillende jeugdwerkinstellingen, de Leidse jeugdactie. Van de Leidse jeugdactie werd het secretariaat gevoerd door Steinbach bij het stadhuis aan de Burgsteeg kant zit een apart gebouwtje en de verschillende instellingen wilden wat nauwer samenwerken met elkaar en toen heeft hij een cursus in elkaar gezet, het heette pedagogiek in deze tijd of zoiets en daar hebben die verschillende instellingen deel aan genomen en op een gegeven moment kwamen ze op het idee dat het totaal op de schop moest. Dat was ten behoeve van een groot deel van de bevolking die zij op het oog hadden was eigenlijk al uit de binnenstad weg want er was niet alleen gesaneerd maar er was ook veel nieuwbouw gepleegd vooral dus in de Kooi en Gaswijk (het huidige Nieuw Leiden). Zij zaten in de binnenstad en ze vonden dat ze zich meer moesten richten op hun klanten. Allereerst kwamen we tot de conclusie om 7 clubhuizen te bouwen dat dat niet meer mogelijk was en ze wilden op een gegeven moment tot een soort samenwerking komen en toen gebeurde er iets grappigs.

I1 maar even wachten wat was uw rol daarbij, was u vrijwilliger?

R: mijn rol was een beetje onduidelijk ik was dus assistent van Thoenes en die nam mij mee; hij zei jij bent Leenaar dus je moet maar eens mee en erbij gaan zitten. Zo op die manier en ik kende Steinbach al langer en toen opeens ging de boel sneller lopen want Madurodam bestond een x aantal jaren.

I1 Beatrix was toen ze jong was de eerste burgemeester van Madurodam.

I2 Was dat in 1956?

i1 ja dat zou kunnen want was het vorig jaar niet 50 jaar?

R ja dus bij 25 jaar wilden ze wat goeds doen, ze hadden 100.000 gulden daarvoor beschikbaar; dat wilden ze over 4 sociale projecten in Nederland verdelen. Mw. Glastra van Loon, die was toen voorzitter. Net op dat moment was het idee van die medewerkers van die stichting om een samenwerking op touw te zetten. Dat vond mw. Glastra van Loon dermate interessant dat ze besloten als ze dan toch in Leiden, dan geven wij 100.000 gulden voor het neerzetten van dat clubhuis. Zogezegd, zo gedaan. Er is een clubhuis gebouwd op de Bernhardkade, wat de Zevensprong is gaan heten.

I2 dat waren 7 clubhuizen in 1.

R nou 7 stichtingen in 1 clubhuis en in 1 gezamenlijke stichting. Dat is dus tot een project bevorderd. De gemeente heeft voor Leiden een directeur aangesteld, Joost Korporaal net afgestudeerd sociologisch neergezet. Madurodam vond het leuk dat ze dat geld gegeven hadden en we wilden eigenlijk als verantwoording voor hun bestuur van de gedachten die er waren een soort neerslag hebben en toen heeft Thoenes gezegd van alles wat die mensen op die cursus gefabriceerd hadden om daar om iets meer dan een niet door heen te slaan en daar een rapportje van te maken. Dat is onder de titel 'clubhuiswerken nieuwe wijken' is daar een brochure van verschenen. Ik zat een tijdje terug eens te googlen en toen zag ik dat het Leids Dagblad dat beschrijft waarin staat dat het sociologisch instituut mij uitgeleend had om te schrijven.

I1 nog even voor de duidelijkheid, want een buurthuis is een buurthuis dat hoort in een buurt maar wat heb je dan aan een centraal clubhuis want dat zit een aantal buurten verder uit de buurt.

R ja dat was ook een probleem dus oorspronkelijk waren het buurthuizen en die stichtingen waren de stichtingen van een buurthuis maar aangezien het buurthuis niet meer in de buurt zat maar naar de periferie was verschoven daarom hebben we toen de titel 'clubhuis' gebruikt.

I1 Oh oké,

R meer verduidelijken of is dat genoeg?

I1 ja er moesten dus eigenlijk nieuwe clubhuizen gebouwd worden maar het werd er maar een?

R ja het werd er maar een.

I1 en dan moesten al die stichtingen samenwerken. En voor die samenwerking daar is een aparte stichting voor in het leven geroepen en daar zijn dus verschillende stichtingen, zoals de stichting Jeugdhaven, Volkshuis, St. Franciscus liefdewerk, wat me zo te binnen schiet. Uiteindelijk waren het er zeven en dus in dat samenwerkingsorgaan Noord.

I1 en toen was u nog steeds student?

R toen was ik nog steeds student.

I1 wat ik een beetje mis in uw verhaal. u heeft net verteld dat uw werk zich richtte op oudere dames maar ik mis in uw verhaal een beetje de jonge dames. U was toch op een leeftijd dat u zelf belangstelling zou kunnen voor jonge dames. Of had u het daar te druk voor.

R nou weet u, ik had wel gekeken naar jonge dames maar ik was niet zo succesvol in eerste instantie.

I1 dus dat komt later pas.

R ja ik ben later pas tegen een leeftijdsgenote aangelopen. Ik ben Rooms-Katholiek van huis uit. Op een gegeven moment gaf een kapelaan van de Petruskerk wat in die kringen toen gebruikelijk was in de parochie aan opgroeiende jongeren een 18-jarige cursus. Hij was in het begin van de jaren 50 in Leiden komen werken en hij had de zorg voor de 18 jarige cursus die uitging van de Petruskerk. En dat is dat eerste jaar plezierig verlopen. En toen wilden ze in de zomer na afloop van de cursus nog iets gezamenlijks doen. Hij had een tijdje daarvoor al ervaring opgedaan in Frankrijk omdat een paar jaar eerder een broer van hem getrouwd was in een dorpje uh 1 dorp verder dan de nederzetting van Monet (Giverny)zo halverwege tussen Parijs en Rouen. Dat was een schattig frans dorpje met een nog schattiger vervallen frans kerkje. En toen dacht hij we knappen met een paar timmerlieden even de boel op. Van dat opknappen kwam toen niets terecht want alles wat in Frankrijk ook als het vervallen is en een monument is daar moet je met je tengels van af blijven. Maar uiteindelijk hebben ze daar een plezierige vakantie gehad. En toen hij in Leiden kwam nam hij die erfenis mee en toen die jongelui iets leuks wilden, stelde hij voor om daarheen te gaan. Daar is toen een club gevormd, club Limetz. En dat is jarenlang een contact geweest van de opgroeiende jeugd uit deze ProfBurger wijk. Ik ben toen in contact met de groep gekomen en er waren door het jaar heen wat culturele activiteiten en ze gingen dus 1 keer per jaar naar Frankrijk en ze kampeerden daar in dat dorp en dan speelden ze toneel of volksdansen en onder leiding van een poppenkastspeler Jeroen Koevoets speelden we een poppenspel of een maskerspel en speelden we in ons beste Frans toneel en daar heb ik ook een keer aan meegedaan en ik herinnerde me dat ik de advocaat mocht spelen in het stuk Le Farce Pathelin. Nou ja of ze me verstaan hebben dat weet ik niet (lachen) en dat is waar ik uiteindelijk mijn vrouw heb leren kennen. Zij was onderwijzeres en haar klas was uiteindelijk de klas waar ik mijn school carrière begonnen ben. Die school was op het Rapenburg, het was een gewone lagere school en vooral gericht op deze buurt en dan is het Rapenburg voor mensen die in deze wijk wonen een beetje erg ver weg. Toen hebben ze hier in de buurt een Finse school neergezet . Hier aan het eind van de Rijn vlak tegen de Kanaalweg aan. (het zgn. Professorenpad).

I1 de Lorentzschool?

R nee , de Lorentzschool is een gemeente school en de erfenis van die school is tgo de Lorentzschool, de Josefschool terechtgekomen. In het lege schoolgebouw is men toen een LOM-school begonnen een school voor kinderen met leer en opvoedingsmoeilijkheden en mijn vrouw heeft daar gesolliciteerd en is daar onderwijzeres geworden. Daar is nogal wat van blijven hangen. Ze heeft zich nogal beziggehouden met leesblindheid.

I1 heet dat tegenwoordig dyslexie?

R ja. En mijn dochter is terecht gekomen bij een tv-programma waarin het toevallig ging over kinderen met dyslexie. Maar ja dat is een zijpaadje. Maar op dit moment is ze met verdere zaken bezig.

I1 u was katholiek was u politiek links tijdens uw studenten tijd. U studeerde sociologie.

R dat is gekomen nadat ik afgestudeerd was. 1965 is het sleuteljaar. Ik herinner me dat

I1 in dat jaar bent u ook afgestudeerd?

R ja ik ben in 65 afgestudeerd. En dat jaar was ook het einde van het bedrijf. Dus in 65 ging mijn vader dood. Het bedrijf ging definitief foetsie. Hij was allang in een gesticht. En toen moest ik ook nog even doctoraalexamen doen. Nou ja dat heb ik ook gedaan. Iedereen die ik kende was zo trots dat ze een heel mooi judicium hadden maar het was voor mij met genoegen.

I2 is ook heel mooi toch?

R nou weet ik niet .

I2 Waar zat toen de faculteit Sociologie?

R toen tegenover het station, we hebben heel lang op het Rapenburg gezeten tegenover.....op de hoek van de Doelensteeg en de Nonnensteeg. Daar heb je een vrij smal hoog gebouw en daar zat het sociologisch instituut in. En toen is die tent aan de Stationsplein klaar gekomen en toen werden we daar naar toe verhuisd. Ik had er nog een aardig uitzicht over het station vanuit mijn kamer.

I1 hoe lang heeft u over uw studie gedaan?

R 8 jaar. Ik heb vrij veel dingen voor het instituut ernaast gedaan.

I2 toen woonde u nog steeds op de Hooigracht?

R ja, ik had een aanbieding gekregen voor een huis; daar heb ik geen gebruik van gemaakt. Toen moesten ze de Hooigracht leeg hebben om te slopen, toen hebben we wel kans gezien om een huis te veroveren .

I1 was dat alleen voor u of samen met uw moeder?

R Nee mijn moeder heeft een flatje aan de Beyerinklaan gekregen. En ik heb een flat aan de Oppenheimstraat gekregen en toen we dat kregen toen zijn we getrouwd.

I1 toen had u al die dame leren kennen.

I2 en u zei dat u in Den Haag bij het ministerie van Volkshuisvesting werkte?

R ja bij de rijks planologische dienst. En ik ben in 2000 met pensioen gegaan met 65 jaar en ik ben eind 2001 gestopt met werken ik ging dus met pensioen en even later zat ik dus gewoon weer achter mijn bureau want ze hebben me teruggehaald voor een jaar.

I2 en al die tijd bent u in Leiden blijven wonen?

R Janee in 1973. we hadden een driekamer flatje en we hadden twee kinderen en we groeiden daaruit maar we mochten dus in Leiden niets kopen tenminste voor een voor ons betaalbare prijs.

I1 Je mocht niets kopen??

R nee voor een koopwoning moest je een woonvergunning hebben en als je niet economisch aan de stad verbonden was dan mocht je niet beneden een bepaalde prijs kopen en die prijs die was zo hoog dat kon ik niet betalen en toen kregen we op een gegeven moment een tip uit Leiderdorp en toen zijn we naar Leiderdorp gegaan dat zat daar achter Kamsteeg ja eigenlijk is dat nou nog Leiden tenminste voor mijn gevoel wel. Daar hebben we tot 89 gewoond. Toen hadden we 3 kinderen. Toen werd het wat klein en de buikpijn van de Leiderdorpse brug die zo nodig open moest als je naar je werk ging of wanneer je van je werk terugkwam dus toen gingen we naar iets anders zoeken, mijn vrouw werkte toen aan de Apolloschool in Zuidwest. Meneer Coetzée dat was een oud-onderwijzer van die school die was afgekeurd die had een beroerte gehad dat is later weer goed gekomen maar goed die kwam zo regelmatig langs op de koffie en die vertelde: mijn schoonouders zijn overleden en die hebben een huis aan de Zeemanlaan en dat gaan we verkopen en ja je kan het natuurlijk wel in de markt zetten maar ja er zitten wel wat herinneringen aan verbonden en we willen het ook niet aan iedereen....

I1 zo komt dat nog voor.... tegenwoordig wil iedereen zo veel mogelijk geld hebben....

R in ieder geval ging het hun er niet om veel geld te verdienen. Dat drukt dan de prijs. Met alle genoegens dat het uiteindelijk financieel gelijk oversteken was. Het bedrag wat ik voor mijn huis kreeg was precies wat ik voor dit huis moest betalen. Technisch was het erg goed. Verder was het uitgewoond. Er waren hapen uit de muur in de gang en de deuren stonden nog in het stand groen en waren een beetje afgebladderd. Dus toen we het kregen konden we flink aan de slag.

I1 toen u kinderen kreeg is uw vrouw toen steeds blijven werken of is ze ook een tijdje eruit geweest?

R nee ze is vrij kort eruit geweest. Ze moest eruit want je mocht niet werken he en toen kwam er een nieuw hoofd en die zag wat in haar en die zei wil je niet Remedial Teacher worden. Toen is ze weer teruggekomen op school als RT en dat heeft ze een poos gedaan en toen kwam er weer een nieuw hoofd en die kon haar niet uitstaan maar tegelijkertijd liep de school ook een beetje op zijn eindje. Toen is Annemarie een poosje werkloos geweest. Toen is ze gaan invallen en dat vond ik niet zo lekker want toen werd je constant geleeft, zo van ik heb vandaag vrij zullen we als de kinderen naar school zouden gaan iets samen gaan doen en toen werd er gebeld vanuit de Merenwijk: de juffrouw is ziek kun je invallen.

I1 oh dus het was echt heel letterlijk invallen niet voor zwangerschapsverlof ofzo

R nee per dag, nou en toen heeft ze een poos gewerkt nogal veel op de Apolloschool en toen is ze daar uiteindelijk benoemd door de opvolgster. Het was een Montessorischool geworden dus ze heeft

ook nog tussen alles door een cursus Montessori gevolgd bij de Hoge School in Amsterdam voor drie avonden in de week.

I1 u bent ook belangrijk geweest bij de opvoeding van de kinderen.

R Nou nee ik heb niet het gevoel. Als ik zo nog eens met de kinderen praat dan denk ik dat ik voor een groot deel toch wel de grote afwezige ben geweest. Ik werkte 5 dagen per week en 's morgens om even over zevenen stapte je op de bus en zo tegen zevenen dook je weer op.

I2 ging u helemaal met de bus of ging u met de bus naar het station en met de trein naar Den Haag?

R uuuh ik heb beiden gedaan aanvankelijk ben ik met de auto gegaan maar het werd steeds lastiger. Ik werkte op het Lange Voorhout en toen was het eerst zo je kon de auto wel kwijt op het Malieveld of daaromheen maar uiteindelijk mocht dat ook niet meer. Dus stond je ergens aan de Benoordenhoutse weg en toen kwam op een gegeven moment was de NZH zo goed om bus 88 uit te vinden en toen had je een vrij snelle verbinding tussen Leiderdorp en Den Haag.

I1 heeft u uw hele leven zo'n beetje bij dat ministerie gewerkt?

R Iedereen zegt het is stom dat je niet veel ambities nou ja dat had ik misschien niet.....

I1 niet iedereen kan veel ambities hebben.

R Als ze vroegen wat doe je, ik was voor een deel toch eigenlijk meer onderweg voor allerlei dingen toen ik in Den Haag zat maar dat heeft dus ook een redelijke hoeveelheid publicaties opgeleverd. Een paar van die dingen zijn nog op internet terug te vinden. Ik heb een paar onderzoeken gedaan een groot onderzoek naar woonvoorkeuren met een inventarisatie van de huidige woonsituatie.

I1 nou dat zijn toch mooie onderzoeken

R Bij de meeste van die onderzoeken kijken ze alleen maar naar het huis. Maar wij hebben diepgaande ondervragingen gedaan naar aan de ene kant alle aspecten van de woonsituatie vooral ook toegespitst op voorzieningen en aan de andere kant de wensenkant. Het grappige was toen het Centraal Cultureel Planbureau van de grond kwam en ze daar de eerste onderzoeken gingen doen toen hebben ze het materiaal van mijn onderzoek nog gebruikt als een soort start.

I1 dat is wel eervol, Heeft u bij Leiden nog het CRI meegemaakt?

R nee

I1 oke dus toen gingen onderzoeken nog steeds min of meer handmatig? Hoe heeft u de computerisering van onderzoek ervaren? Kon u daar makkelijk in mee?

R nou bij dat onderzoek hebben we het veldwerk uitbesteed aan de Nederlandse Stichting voor Statistiek en het enige wat er voor mij aan vastzat was de opzet van de vragenlijst. Die moest een indeling hebben die makkelijk te verwerken was, Daar zat dus iemand de maker van die dingen die daar verstand van had. Trouwens in overleg hebben we de vragen bedacht. Dan was het vooral ook een kwestie van lay-out en dat verdere verwerken dat was een technische zaak en dat hebben zij gewoon gedaan. Ik heb me dus alleen bezig gehouden met twee dingen ten eerste plaats tijdens de enquête werd ik steeds omdat het er 3000 waren dat dat nogal wat vereisten stelden ben ik steeds tijdens het hele onderzoek paraat geweest om problemen op te lossen dat soort vragen heb ik ook opgelost nou ja dat is vrij simpel en ik heb ja mee helpen denken over de codering en bij een paar

andere onderzoeken die uitbesteed waren bij de Ned. Stichting voor Statistiek waar wij op zich niets mee te maken hadden bijv. de Bestuurscommissie 'het Noorden des Lands' ging een onderzoek doen die met sommige vragen aanhingen tegen mijn onderzoek dus ik werd meteen tot lid van de begeleidingscommissie van dat onderzoek benoemd.

I2 u hebt een hele hoop onderzoeken gedaan denk ik?

R ja onderzoeken waarbij ik in de begeleidingscommissie zat en een paar keer voorzitter van de begeleidingscommissie geweest bijv. de staatspsycholoog van de universiteit die heeft een onderzoek gedaan wat een beetje de beleving in het hoofd van de Leidenaren was, die zijn nog weleens geneigd om richting het platteland naar het oosten van de stad te trekken . De ruimtelijke coördinator van dat gebied wilde dat open houden. De vraag was wat zijn de diepste roerselen geweest. Daar is dus een psychologisch onderzoek op los gelaten. En ik zat in die begeleidingscommissie.

(bijv. de staatspsycholoog tot en met begeleidingscommissie op verzoek van Dernison schrappen)

I1 dat is toch mooi.

I1 ik wou nog vragen aan u u bent katholiek opgegroeid u bent ook actief geweest u heeft daar uw vrouw ontmoet en hoe is het u verder met uw geloof? u bent voor de kerk getrouwd neem ik aan .

R ja ik ben voor de kerk getrouwd kinderen zijn gedoopt.

I1 en heeft u een diepe geloofsbeleving gehad?

R nee ik heb meer een diepe geloof-eruit gehad .

I1 en ging dat bij u en uw echtgenote tegelijk op?

R Ja misschien zelfs wel iets radicaler.

I1 en hoe kwam dat? Of ging dat vanzelf?

R ik kan dat niet meer reconstrueren. Het is er uitgegroeid. Wat misschien een zetje gegeven heeft. Mijn vrouw had een oom en die is kopman geweest van een erg orthodoxe katholieke beweging, voortrekker van een nogal ik zou bijna zeggen van een fascistoïde katholieke beweging. Hij was pater, kapucijn in zo'n bruin pak hij was hoogleraar in Nijmegen het klooster waarin hij zat was eigenlijk een beetje progressief begon te worden en Nijmegen is op een gegeven moment zelfs omgedoopt tot Karl Marx universiteit en dat zinde me niet. Uiteindelijk is een seminarie ontstaan in Limburg

I1 in Rolduc

R het Rolduc en hij heette Xacharias - zijn gekozen naam - hij is daar nogal actief in geweest en hij heeft ook een zekere rol gehad in de benoeming van Gijsen dat heeft misschien wel een beetje afstotend gewerkt. Toen hij overleden was, was zijn uitvaart in die kerk in Nijmegen en toen werd het woord gevoerd door de decaan van de theologische faculteit en die zei: "Xacharias is erg goed geweest in de analyse maar in de synthese Schoot hij tekort.

I1 scherp opgemerkt.

Vraag I2: U bent altijd heel actief geweest met werken, had u daarnaast ook nog tijd voor hobby's?

R: ik ben een beetje treintjesgek. Kijk daar (wijst op de plank boven de tv)

I1: Kijk aan, is dat een Märklintrein?

R. ja ik heb Märklintreinen maar wat daar staat is 'doe het zelf'. Eigenlijk allemaal probeersels.

I1 oh u bouwt ze helemaal zelf?

R nou ja bouwt ze helemaal zelf. Helaas kan ik het soms niet helemaal goed lezen.

I2 En dat heeft u altijd als hobby gehad.

R ja dat heb ik vrij lang als hobby gehad en nog steeds volg ik het geheel actief.

I2 gaat u ook naar beurzen?

R: weleens geweest ja, maar ja ik ben niet meer zo mobiel nu dus er komt niet zo gek veel meer van. En voor de rest is het zo, dan wil je iets heel specifiek hebben en dan is op de beurs gewoon oude rommel en nog erg aan de prijs of het is gewoon nieuw en dan kan je beter gewoon naar de winkel gaan.

i1 ik wil nog even aan u vragen, toen u zei ik heb het er met mijn kinderen over gehad en dat zij zeiden u was vooral een afwezige vader, he.

R Ja.

I1 Wat vond u daarvan?

R ik vond het ook.

I1 U had niet het idee 'heb ik dat nou wel goed gedaan', want zo ging het nu eenmaal?

R Ja, ik heb weleens gedacht zou ik het weer zo doen, ik heb wel het idee dat ik redelijk mijn best heb gedaan en ze zijn allemaal redelijk op hun pootjes terecht gekomen, ik bedoel de jongste stond de andere avond in de krant, die stond in het Leidsch Dagblad, die zit aan de Leo Kannerschool en zoals het nu naar uitziet zal ze daar voorlopig wel even rustig zitten en mijn zoon heeft eerst gewerkt bij het Nederlandse woordenboek, die....

I1 bij het instituut voor Lexicologie?

R Maar die contracten van die universiteiten die lopen.... op een gegeven moment dan sta je .

I1 ja het is verschrikkelijk.

R dan sta je zo op straat. Toen heeft ze de overstap gemaakt naar iets anders. Ze zit dus nu in de digitalisering van de Gasunie geloof ik of zoiets.

I1 jaja.

R nou en de oudste die zit op dit moment in Oman en ze had wat opdrachten die gingen over colleges die ze gaat geven en haar man (vandaar dat ze er zit) die werkt bij de Shell. Ze zijn een maand of drie terug van Qatar naar Oman overgeplaatst.

I1 en die kleine baby'tjes waarvan de foto's op de schoorsteen staan, zijn dat al achterkleinderen van u al of kleinkinderen?

R dat zijn kleinkinderen.

I1 oh, die kleine baby'tjes?

R Oh maar die zijn allemaal ook alweer groter geworden, hoor. ik zei van de week net het hele zootje is alweer een beetje oud geworden, de foto's moeten een beetje geüpdatet worden.

I2 maar u heeft er wel een aantal zo te zien.

R ja ik heb er vier. 2 - 2. Jongen, meisje, jongen, meisje.

I1 ik heb wel een beetje het gevoel dat we het een heel eind gehad hebben.

R oké.

I2 hebt u zelf nog dingen die u met ons zou willen delen?

R nee, zeg het maar tsja.....wat betreft de oorlog hebben we het maar heel summier over gehad. Een aantal dingen heb ik weleens als verhaaltje neergezet. Ik weet niet of dat zinnig is.

I1 waar heeft u dat als verhaal neergezet?

R nou toen ik met pensioen ging toen dacht ik nou zal ik eens wat schrijven kijk of daar nog brood in zit en toen heb ik een aantal verhalen geschreven en dat was toen een combinatie vanuit het Leidsch Dagblad en een website met Leidse verhalen daar heb ik een aantal dingen opgezet maar die hele website is op een gegeven moment verdwenen en die verhalen zijn ook voor een deel van internet af. En er was ook een website 'schrijversweb' of zoiets. Daar heb ik ook een stuk of wat van die dingen opgezet. Wat in dit geval voor mij van belang was daar heb ik een cd-tje van gemaakt en die heb ik aan hoe heet ze nou mw. Pol- Noorman van Erfgoed gegeven .

I1 dan kunnen we die dus want dit gaat in feite ook uit van erfgoed he, ik zet hem even uit.....